

BANKACILIK VE FİNANS SEKTÖRÜNDE VERGİ SUÇLARI VE CEZALARI

*Mehmet Bingöl
TBB Vergi Çalışma Grubu Üyesi
Maliye Bakanlığı Eski Hesap Uzmanı*

I. Giriş:

Bu yazımızda, Bankacılık ve Finans Sektöründe vergi mevzuatına aykırı fiiller sebebiyle oluşan vergi suçları ile bunlara uygulanan cezalar ele alınacaktır.

Vergi kanunlarına aykırı fiiller için uygulanacak cezalar, Vergi Usul Kanunu'nun 331. maddesinde vergi cezaları ve diğer cezalar olarak iki ana gruba ayrılmıştır. Yazının devamında vergi cezası deyimi vergi mevzuatındaki parasal cezaların karşılığı olarak kullanılacak; diğer cezalar ise hürriyeti bağlayıcı olarak ayrıca ele alınacaktır.

II. Vergi Cezaları:

Vergi cezaları vergi ziyai cezası ile genel ve özel usulsüzlük cezalarından oluşur. Parasal olarak esaslı bir müeyyide niteliğinde olan vergi ziyai cezası olduğundan yazımızda usulsüzlük cezalarına yeri geldiğinde değinilecektir.

1. Vergi ziyai cezası

Bir verginin eksik beyan edilmesi veya hiç beyan edilmemesi sebebiyle ortaya çıkan vergi kaybı için Vergi Dairesi'nce uygulanan cezaya "vergi ziyai cezası" denir. Burada suçun maddi unsurunu "vergi ziyai" oluşturur.

Vergi ziyai; "mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini" ifade eder. (*Vergi Usul Kanunu, md. 341*)

Buna göre vergi ziyayına yol açan her türlü fiil vergi ziyai cezasının gerektirir. Kasten veya sehven yapılmış olması durumu değiştirmez. Başka deyişle vergi ziyai, beyannamede yapılan bir hatadan da kaynaklansa, sahte veya yanıltıcı belge kullanımından da doğmuş olsa uygulanacak ceza vergi ziyai cezasıdır.

Sonuçta eksik veya geç vergi tahakkuku sebebiyle vergi kaybına sebebiyet verilmesi halinde bu ceza uygulanır. Yoksa zamanında tahakkuk etmiş bir verginin ödenmemesi halinde vergi ziyai cezasından bahsedilemez. Bu durumda Vergi İdaresi zaten tahakkuk etmiş vergi alacağı için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Kanunu çerçevesinde takibat başlatır ve gecikme zammı uygulayarak tahsilatını yapar.

Eksik veya geç vergi tahakkuku genellikle vergi müfettişleri tarafından yapılan incelemeler sonucunda tespit edilir ve düzenlenen raporlara istinaden Vergi Dairesi'nce ek tarhiyat yapılır. İşte bu vergi tarhiyatında salınan vergi tutarları için vergi ziyai cezası uygulanır.

Bu şekilde re'sen veya ikmalen tarh edilen vergilere prensip olarak bir kat (vergi aslı kadar) vergi ziyayı cezası kesilir. Ancak vergi ziyasına 359 uncu maddede yazılı fiillerle sebebiyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere de ayrıca bir kat olarak uygulanır. Öte yandan vergi ziyasına sebebiyet vermektan dolayı ceza kesilen ve cezası kesinleşenlere, cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından başlamak üzere beş yıl içinde tekrar ceza kesilmesi durumunda, vergi ziyayı cezası yüzde elli oranında artırılmak suretiyle uygulanır. (*Vergi Usul Kanunu, md. 344, 359 ve 339*)

Bankacılık ve finans sektörü uygulamasında vergi ziyayı doğmasına sebep olan birkaç örnek aşağıdadır:

- Kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindeki “*Bankacılık Kanunu Genel karşılıkları, banka aktifindeki binek otoların Motorlu Taşıtlar Vergileri, Özel İletişim Vergisi, idari para cezaları, Kurumlar Vergisinden İstisna Tutulan Kazançlara Ait Giderler, ödenen her türlü para cezaları, vergi cezaları, gecikme zamları ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizler*” gibi tutarların Kurumlar Vergisi matrahından indirilmesi halinde yapılan vergi tarhiyatlarına vergi ziyayı cezası uygulanır.

- Gayrimenkul ve iştirak hissesi satış karı istisnası uygulamasında; satıştan doğan kazanç kısmının 5 yıl süreyle “özel bir fon hesabında” tutulma şartı vardır. Eğer bilançonun pasif bölümünde yer alan “satış karı özel fon hesabı”nın 5 yıl içinde işletmeden çekilmesi, ortaklara kar olarak dağıtılması halinde satışın yapıldığı yıl esas alınarak (bir başka deyişle Kurumlar Vergisi istisnasının uygulandığı yıl itibariyle) cezalı kurumlar vergisi tarhiyatı yapılır. Böylece, bu işleme tabi tutulan kazanç kısmı için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, Vergi Usul Kanunu uyarınca vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte alınır.

- Bankaların yurt dışı şubelerinden Türkiye’deki kişilere verilen krediler dolayısıyla yapılan BSMV tarhiyatlarına vergi ziyayı cezası uygulanır.

- Damga Vergisi’ne tabi sözleşme veya diğer kağıtların vergisinin ödenmemiş olduğunun veya hatalı matrah üzerinden eksik ödendiğinin tespiti halinde yine vergi ziyayı cezası uygulanarak vergi tarhiyatı yapılır.

2. Hürriyeti bağlayıcı cezalar

Vergi kanunlarına aykırı hareket edenler, vergi cezaları dışında, belli bazı hallerde ceza mahkemelerince hükmolunacak hürriyeti bağlayıcı cezalarla da karşılaşabilirler. Kaçakçılık suçu, bu kapsamdaki ana grubu teşkil eder. Kaçakçılığa iştirak hali bununla bağlı diğer bir suç grubudur.

Kaçakçılık suçu Vergi Usul Kanunu’nun 359. maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda vergi ziyayı cezasını açıklarken belirtildiği üzere, bu maddede belirtilen fiiller ile vergi kaybı da söz konusu olmuşsa “vergi ziyayı cezası”, ziyaa uğratılan verginin 3 katı olarak uygulanır. Hapis cezası uygulaması bakımından vergi ziyayı şartı yoktur¹. Vergi ziyasına bahse konu fiillerle sebebiyet verilmesi halinde, olayda asıl mükellefin yanı sıra bu fiillere iştirak edenler de bulunuyorsa onlara da ayrıca bir kat ceza uygulanır.

¹ ÖZBALCI, Yılmaz, Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Sh. 959, Ankara, 2003

Şimdi bu maddede yer alan fiillere ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu prosedürüne bakabiliriz. Sürecin başlangıcında Maliye Bakanlığı'nca yapılan bir Vergi İncelemesi olmalıdır. Buna göre; yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla doğrudan doğruya keyfiyet Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilir. Bunun üzerine iddianame hazırlanarak kamu davasının açılması söz konusu olur. (*Vergi Usul Kanunu, md. 367*)

Kaçakçılık suçlarına ilişkin fiiller aşağıdaki gibidir:

Kaçakçılık Suçları ve Cezaları

Madde 359

“a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydederler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar,

“Hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfalarını yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyayı cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.”

Maddede yer alan fiillere uygulamadan bir örnek verecek olursak; “Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapmak, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açmak” fiillerinin Maliye Vergi Müfettişlerince düzenlenen vergi suçu raporlarında sıkça yer aldığını görmekteyiz.

Muhasebe Hilesi

Vergi Müfettişlerince yazılan Vergi Suçu Raporlarında genellikle “muhasebe hilesi yapıldığı” iddia edilmektedir. Oysa bu konu çok tartışmalara sebebiyet vermektedir. Zira vergi mevzuatında (V.U.K.) muhasebe hilesinin tanımı yapılmamış olması nedeniyle suç teşkil etmeyeceği yönünde doktrinde birçok görüş ve değerlendirme bulunmaktadır. Gerçekten de 359. madde incelendiğinde, muhasebe hilesi kavramı açıklanmamış ve buna karşın diğer kaçakçılık suçları ayrı ayrı tarif edilmiştir. Bu çerçevede kanunda tanımı olmayan suç olamayacağı dikkate alındığında, muhasebe hilesi adı altında bir suçun olup olmayacağı da hukuki tartışmalara açıktır. Dolayısıyla vergi incelemesi esnasında incelemeyi yapan Vergi Müfettişi’nin, defter kayıtlarından ve diğer ilgili kayıtlardan, vergi ziyanının tutarını tespit edebildiği hallerde muhasebe hilesi iddiası dayanaksız kalabilmektedir.

Muhasebe hilesi, vergiye tabi geliri ve/veya ödenmesi gereken vergiyi kısmen veya tamamen azaltmak amacıyla, normal bir vergi incelemesi sırasında ortaya çıkarılmasını güçleştirecek şekilde, muhasebe kayıt ve tekniklerini kullanmak suretiyle gizlemeye yönelik her türlü muhasebe işlemi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla, bir işlemin hesap ve muhasebe hilesi olarak nitelendirilebilmesi için normal bir vergi incelemesi ile ortaya çıkarılamayacak şekilde birtakım muhasebe kayıtları kullanılarak gizlenmiş ve karartılmış olması gerekmektedir. Gizleme veya karartmadan maksat, suç sayılan işlemin birbirini izleyen birkaç muhasebe kaydı yapılarak, gerçek işlemin gizlenmesi veya karartılmasına yönelik işlemlerin yapılmasıdır. Bu nedenle muhasebe hilesi suçu özel nitelikte bir suçtur. Örneğin düzenlenmiş olan faturanın deftere kaydedilmediğinin veya farklı bir tutarda kaydedildiğinin tespiti son derece kolay olup bu olayda aldatma veya hileden bahsedilemez. Zira vergi ziyayı burada basit bir inceleme ile ortaya çıkarılabilecek niteliktedir.

Hürriyeti bağlayıcı vergi suçları ile ilgili diğer önemli bir konu da suçun muhatapı veya muhataplarının kimler olduğu konusudur. Parasal cezalarda bu kolaydır. Zira tüzel kişilerin vergi mükellefiyetine ilişkin ödevleri limited şirketlerde müdür, anonim şirketlerde yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Vergi ziyayı ve diğer parasal cezalar tüzel kişi adına kesilir ve tüzel kişinin mal varlığından tahsil edilir. Ancak bu imkansız ise tüzel kişinin yönetimde fiilen sorumlu bulunan kanuni temsilci vasfındaki kişilerin mal varlığına da gidilebilir (*Vergi Usul Kanunu, md. 10, 333*). Ama hürriyeti bağlayıcı cezalar yönünden muhatap veya muhatapların tespiti oldukça zor olabilir. Zira tüzel kişiler bakımından hapis cezasını gerektiren bir suç işlendiği takdirde, hürriyeti bağlayıcı cezaların bu fiilleri işleyenler hakkında uygulanacağı açıkça öngörülmektedir. Tüzel kişiliği bulunan mükelleflerin suç işlemeleri halinde soyut bir varlık olan tüzel kişi yerine tüzel kişinin vergi suçunu eylemli olarak işlemiş bulunan temsilcileri yargılanır². Kanuni temsilcilik sıfatı, özel kanun, tüzük ve ana sözleşme hükümlerine göre kimde ise temsil edilenin vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirilmemesinden doğan sorumluluk ondadır³. Türk Ticaret Kanunu’na göre anonim şirket

² Kaneti, Selim; “Vergi Hukuku”, İstanbul-1989

³ Candan, Turgut; “Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu”, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara-1994, s.13

yönetim kurulu tarafından temsil edilir. Bununla birlikte şirket ana sözleşmesinde bu yetki yönetim kurulu başkan ve üyelerine arasında taksim edilebileceği gibi, üyelere yalnız birine de bırakılabilir. Hatta temsil yetkisinin şirkette pay sahibi olmayan müdürlere bırakılması da mümkündür.

Ceza sorumluluğunun şahsiliğini düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 20. Maddesine göre de;

“(1) Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

“(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.”

Bu çerçevede Yönetim Kurulu üyelerinin her hal ve takdirde ve doğrudan cezai sorumluluğu olmadığı açıktır. Sonuçta konunun tam incelenmesi ve söz konusu fiillerin kimlerce işlendiğinin tespiti gerekir.

3. Usulsüzlük Cezaları

Vergi cezalarının ikinci grubunu usulsüzlük cezaları oluşturur. Usulsüzlük, vergi kanunlarının şekle ve usule ilişkin hükümlerine uyulmamasıdır. Bu cezaların uygulanması için vergi ziyanının doğmuş olması şartı aranmaz. Bunlar esasen vergi ziyanına yol açacak fiilleri işlemeye yönelmiş olanları uyarma amacını taşıyan önleyici cezalardır.⁴

---

⁴ ÖZBALCI, Yılmaz, Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Sh. 933, Ankara, 2003

Vergi beyannamelerinin geç verilmesi, defter ve belge düzenlemelerine uyulmaması ve benzeri durumlarda ortaya çıkan usulsüzlük fiilleri, genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir. (*Vergi Usul Kanunu, md. 351, 352 ve 353*)

Sektör uygulamalarından birkaç örnek aşağıdaki gibidir:

- Yasal defterlerin açılış tasdiklerinin Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak yapılması önemlidir. Kanuni sürelerin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten sonra tasdik ettirenler hiç tasdik ettirmemiş sayılır. Eğer böyle bir durum söz konusu ise usulsüzlük cezaları ve dönem matrahlarını re'sen takdiri gibi müeyyideler ile karşılaşılabilir. (*Vergi Usul Kanunu, md. 30/3, 352/I-8, 352/II-6*).

- Maliye Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Muhasebe Uygulama Genel Tebliğlerine göre; bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler muhasebe kayıtlarını tek düzen hesap planına uygun olarak tutması gerekir. Aksi halde özel usulsüzlük cezasına muhatap olma olasılığı söz konusudur. (*Vergi Usul Kanunu, md. 353/6*).

- Bankalar, bankerler ve şirketler ile emanet kabul eden gerçek ve tüzel kişiler her ay itibariyle bilgileri dâhiline giren ölüm vakıaları ile intikalleri ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar vergi dairesine yazı ile bildirmeye mecburdurlar. Bu kurumlar; mevduat, şirket hissesi, emanet para ve eşya ve bunun gibi alacak sahiplerinden birinin ölümü halinde, ölenin soyadını, adını, alacağının nev'ini ve miktarını bildirirler. Bildirim yapılmaması halinde, bankalara, Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen "özel usulsüzlük cezası" uygulanır. (*Vergi Usul Kanunu, md. 150 ve Mükerrer md. 355*)

- Mükellefler aralarındaki ticari ilişkilerde fatura vermek ve almak zorundadırlar. Bankalar açısından da fatura alınmadığı için Vergi Usul Kanunu'nun 353/1. maddesi uyarınca özel usulsüzlük cezası riski olduğu söylenebilir. Ceza tutarı, fatura kesilmeyen tutarın %10'u nispetindedir. Ancak her yıl için maksimum üst sınır olup, bu tutardan fazla ceza kesilememektedir.

- Mükelleflerin alış ve satışları için BA ve BS formları düzenlenerek periyodik olarak Vergi Dairesi'ne bildirilmektedir. Bildirim yapılmaması veya eksik/hatalı yapılması halinde özel usulsüzlük cezası uygulaması söz konusu olur.

4. Bankalarda damga vergisi sorumluluğu ve ceza uygulaması

Damga Vergisi Kanunu'nda, bankalar açısından özel bir sorumluluk uygulaması bulunmaktadır. Madde hükmü ile bankalara, vergiye tabi kağıtları işleme almadan önce Damga Vergisi'nin ödenip ödenmediğini kontrol etme zorunluluğu getirilmiştir.

488 sayılı Kanun'un 27/2 maddesinde, "Bankaların, kamu iktisadi teşebbüsleri ve iştirakleri ile 22. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında bulunanların, vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları usulüne uygun olarak vergi ve cezası ödenmedikçe işleme koyamayacakları" hüküm altına alınmış; "vergi ve cezası ödenmeden bu kâğıtları işleme koyan kişi ve kuruluşlardan, kâğıdın mükelleflerinden alınacak ceza tutarınca ayrıca ceza alınacağı" belirtilmiştir.

Dolayısıyla bankalar bir işlem sebebiyle kendilerine ibraz edilen belgelerin Damga Vergisi'nin kanuna uygun olarak ödenip ödenmediğini kontrol etmek durumundadır. Aksi takdirde; vergisi ödenmeyen veya noksan ödenen kağıtlar nedeniyle mükellefe kesilecek ceza tutarı kadar Bankalara da ceza kesilebilir. Örneğin, bir firmanın yurt dışı banka veya kredi kuruluşu niteliğinde olmayan bir kurumdan yaptığı borçlanma sebebiyle yapılacak transfer sırasında kredi veya borç sözleşmesinin vergisinin ödenmemiş olması halinde transfere aracılık eden bankanın cezai sorumluluğu söz konusu olur. Bu kapsamda; banka şubelerinin, bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlar dışındaki kişi ve kuruluşlardan sağlanan ve bankaca aracılık edilen krediyi kullanacak müşterilerden krediye ilişkin sözleşmenin ibrazını talep etmeli ve sözleşmeye ait damga vergisinin ödenmiş olduğuna veya ödeneceğine dair bir belge olmadan işlem yapmamalıdır.

Görüldüğü üzere, kağıtların vergisi ödenmeden bankalarca işleme alınmaları halinde, mükelleflere kesilecek ceza kadar ayrıca bir cezaya muhatap tutulmaları söz konusudur. Bu düzenleme gereğince kağıdın vergisini ödemeyen mükellefe uygulanacak vergi ziyai cezası aynen bu kağıtları işleme alan kuruluşlara da uygulanır. Söz konusu kanun düzenlemesi uyarınca vergisi ödenmemiş kağıdı işleme konu eden bankanın sorumluluğu sadece, verginin mükellefine uygulanacak ceza tutarı ile sınırlı olup, bunun dışında kağıdın vergisi ile gecikme faizinin bankadan talep edilmesi söz konusu değildir.

5. Kaynak kullanımı destekleme fonu açısından ceza uygulaması

Maliye Bakanlığı'nca, bazı kredi işlemleri ile vadeli ithalat işlemlerinde, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) adı altında vergi benzeri bir tahsilat yapılmaktadır. Maliye Bakanlığı 14.02.2002 tarih ve 2002/4 sayılı Uygulama İç Genelgesi ile uygulamanın usul ve esaslarını tespit etmiş bulunmaktadır. Bu genelgede; mükelleflere yapılacak işlemler, vergi dairelerince yapılacak işlemler, fon kesintilerinin süresinde yatırılmaması halinde yapılacak işlemler, KKDF Kesintileri Bildirimi ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

KKDF tahsilâtı, yukarıda belirttiğimiz özel düzenlemeye istinaden yapılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında KKDF kesintileri 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (V.U.K.) kapsamında tahsil edilen bir vergi, resim ve harç niteliğinde olmadığından bu kanundaki tarh, tahakkuk ve tahsilât hükümlerine tabi değildir.

Bu sebeple KKDF uygulamasına aykırı fiiller için Vergi Usul Kanunu kapsamındaki cezalar uygulanmamakta, kendi mevzuatına göre müeyyide uygulanmaktadır. Buna göre; Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintilerinin tam olarak yatırılmaması halinde Kanuni faiz oranının iki katı oranında cezai faiz uygulanır.

Mevzuata göre; "Eksik ödenen veya hiç ödenmeyen Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintisi için ait olduğu dönemin, normal vade tarihinden tahakkuk fişinde belirtilen vade tarihine kadar geçen süreler için bu sürede yürürlükte bulunan 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'a ve bu kanunda değişiklik yapan 4489 sayılı kanuna göre hesaplanacak faiz oranının iki katı tutarında cezai faiz hesaplanır." Bunun dışında başkaca bir ceza kesilmez. (Maliye Bakanlığı, 2002/4 Seri Nolu KKDF Uygulama İç Genelgesi, Bölüm: 3.3)

Sonuç olarak, 93/4159 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 06.04.1993 tarihinden itibaren KKDF kesintileri için uygulanacak cezai faiz oranı Kanuni faiz oranının iki katı olarak

belirlenmiş olup, süresinde yatırılmayan KKDF kesintileri için cezai faiz hesaplaması aylık %1,5 basit faiz oranından (yıllık bazda %18) yapılmaktadır.

6. Müşterilerle yapılan işlemlerde vergi mevzuatı açısından sorumluluk ve ceza uygulaması

Yukarıda açıklanan cezaların yanı sıra bankalar bir de müşterilerin işlemleri sebebiyle ceza uygulamasına muhatap olabilirler.

Müşterilerle yapılan işlemlerin vergi mevzuatı düzenlemelerine aykırılık teşkil etmemesi gerekir. Bu açıdan özellikle şubelerdeki işlemlerin, gerçek duruma uygun olarak banka dekontlarına ve muhasebe sistemine yansımaları esas olmalıdır. Vergi kaybına sebebiyet veren bazı müşteri işlemlerinin kayıt dışı bırakılması veya işlemlerin gerçek mahiyetine uygun düşmeyecek bir şekilde muhasebeleştirilmesi Bankacılık Kanunu yönünden olduğu gibi Vergi Usul Kanunu açısından da yaptırımlara bağlanmıştır.

Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan; defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler, hakkında 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı Noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, gizleme fiili olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibarıyla gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgedir. (*Vergi Usul Kanunu, md. 359*)

Yukarıda belirtilen suçların işlenişine iştirak eden suç ortaklarının bu suçların işlenmesinde menfaatinin bulunmaması halinde, Türk Ceza Kanununun suça iştirak hükümlerine göre hakkında verilecek cezanın yarısı indirilir. (*Vergi Usul Kanunu, md. 360*)

Öte yandan Vergi Usul Kanunu'nun 344. Maddesine göre, bu kapsamdaki fiiller ile vergi ziyana (kaybına) sebebiyet verilmesi halinde, bu suça iştirak edenlere de kayba uğratılan verginin 1 katı tutarında ceza kesilir. Asıl mükellefe ise 3 kat ceza uygulanır.

Vergi Usul Kanunu'nda 1999 yılı öncesi dönemde de "iştirak", "teşvik" ve "yardım" başlıklı yasa maddeleri ile birden fazla kişi veya kuruluş ayrı ayrı menfaat sağlamak amacıyla vergi kaybı yaratmak için birlikte hareket ederek kaçakçılık yaptıklarında veya vergi kaçakçılığı olduğunu bildiği işlemlerde bir başka kişiye yardım ederek bu fiili kolaylaştıran kişilere ceza uygulamasına ilişkin kurallar bulunmaktaydı. Şu anda uygulanan Vergi Usul Kanunu'nda bu maddeler olmamakla beraber, konunun önemi ve bakış açısını daha iyi değerlendirmek amacıyla eski hükümleri de bu şekilde hatırlamakta yarar vardır. Öte yandan belirtmek gerekir ki; Vergi Usul Kanunu'nda iştirak, teşvik ve yardım maddeleri kaldırılmış olmakla birlikte bu ve benzeri suçlar Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Dolayısıyla vergi mevzuatında yer almayan bahse konu düzenlemeler için Türk Ceza Kanunu'na başvurulabileceğinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Ayrıca bağımsız bir madde şeklinde olmamakla beraber "iştirak suçu" yukarıda değinildiği üzere, Vergi Usul Kanunu'nun 344. Maddesine eklenmiş ve burada devam etmektedir.

Vergi mevzuatındaki bu düzenlemeler bankanın kendi işlemleri için olduğu kadar, müşterileri ile yapılan işlemleri için de geçerlidir. Bu sebeple, müşterilere ait şirket ile şirketin hissedarları ve yetkililerine ait işlemlerinde yukarıdaki hususların her zaman göz önünde bulundurulması gerekir. Örneğin, kayıt dışı satışlara ait (açık) müşteri çeklerinin bilerek hesaplar arasında virmanı, açık çeklerin müşterinin elemanı tarafından veya banka şubesinde daha önceden imzalanmış boş dekontlar ile tahsil edildikten sonra müşterinin şirketine ait ticari hesabına “ortaktan ödeme” şeklinde alınması ve buna benzer işlemler ile müşterilerin vergi kaçırmalarına bir anlamda yardım edilmesi halinde vergi kanunları ve diğer finansal mevzuatta yer alan yaptırımların ortaya çıkabileceğini unutmamak gerekir.

Öte yandan banka şubesinde bu şekilde gerçekleşen “güvene dayalı” ilişkilerin iyi niyet kuralları dışında kötüye kullanıldığı iddiasıyla hukuki ihtilaflar da çıkabilecek ve vergi kanunlarının yanı sıra Bankacılık Kanunu yönünden de müeyyidelere muhatap olunması da söz konusu olabilecektir.

III. Sonuç:

Bu yazımızda, Bankacılık ve Finans Sektöründe vergi mevzuatına aykırı fiiller sebebiyle uygulanan vergi cezaları, finansal kurumun vergi mevzuatına aykırı kendisine ait işlemlerindeki vergi cezaları ile müşteri işlemleri sebebiyle muhatap olunan cezalar olarak ele alınmıştır.

Vergi tarhiyat ve cezaları için düzenlenen ihbarnamelere karşı mükelleflerin 30 gün içinde Maliye Bakanlığı nezdinde uzlaşma, Vergi Mahkemesi nezdinde dava açma hakları ve seçenekleri vardır. Önce uzlaşma hakkının kullanılması halinde uzlaşmaya varılamaması halinde de dava açma hakkı vardır. Bu durumda uzlaşma tutanağı tarihinden itibaren 15 günlük ek dava açma süresi verilir. Vergi Mahkemesi nezdinde dava açılması ile mahkeme kararı tarihine kadar yürütme durur. Bu aşamada dava kabul veya ret kararına göre taraflarca temyiz edilir ve hukuki süreç 2577 sayılı İ.Y.U.K.’na uygun olarak devam eder.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; “Beyana dayanan vergilerde vergi ziyai cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerle bunların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi hâlinde, haklarında aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla vergi ziyai cezası kesilmez.” Uygulamada “pişmanlık beyanı” olarak adlandırılan bu düzenlemeden faydalanabilmek için başvuru tarihinden önce herhangi bir vergi incelemesine başlanmamış olması gerekir. (*Vergi Usul Kanunu, md. 371*)

Kaynakça:

BİNGÖL, Mehmet: Bankacılık Sektöründe Vergilendirme, HUD Yayınları, İstanbul, 2018

KANETİ, Selim: “Vergi Hukuku”, 2.b, İstanbul-1989

ÖZBALCI, Yılmaz: Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara, 2003

ÖZYER Mehmet Ali: Vergi Usul Kanunu Uygulaması Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2004

TURGUT, Candan, Turgut: “Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu”, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara-1994

213 Sayılı Kurumlar Vergi Usul Kanunu

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu

VERGİ DÜNYASI Dergisi: www.vergidunyasi.com.tr

HUD Yayınları: Gider Vergileri Kanunu ve Açıklamaları, Maliye Hesap Uzmanları Derneği,
İstanbul, 1977

HUD Yayınları: Beyanname Düzenleme Klavuzu 2018, Maliye Hesap Uzmanları Derneği,
İstanbul, 2018